

Sygn. akt III AUa 1197/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 marca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Iwona Niewiadowska-Patzer
Sędziowie:	SSA Ewa Cyran (spr.) SSA Maria Michalska-Goźdź
Protokolant:	st.sekr.sądowy Alicja Karkut

po rozpoznaniu w dniu 5 marca 2013 r. w Poznaniu

sprawy z wniosku **J. M.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.**

o emeryturę

na skutek apelacji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu

z dnia 5 lipca 2012 r. sygn. akt VIII U 3631/11

u c h y l a zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w Poznaniu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 13 września 2011 r., znak (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P., na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r., Nr 8, po. 43) oraz art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227), po rozpatrzeniu wniosku z dnia 29 czerwca 2011 r., odmówił J. M. przyznania emerytury.

W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, iż na dzień 1 stycznia 1999 r. J. M. udowodnił łącznie 28 lat, 1 miesiąc i 15 dni okresów składkowych i nieskładkowych, nie udowodnił natomiast 15 lat pracy w warunkach szczególnych. Zakład nie uznał okresu zatrudniania do 3 października 1973 r. do 17 października 2001 r. w Przedsiębiorstwie (...) Ś. na stanowisku mechanika samochodowego, kierowcy samochodu ciężarowego i spawacza, w oparciu o świadectwo pracy z dnia 17 października 2001 r., ponieważ nie spełnia ono wymogów formalnych ze względu na brak szczegółowego

rozpisania od kiedy do kiedy odwołujący był kierowcą samochodu ciężarowego, a kiedy spawaczem i czy prace te wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Od powyższej decyzji odwołał się J. M. w formie i terminie przewidzianym prawem.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu wyrokiem z dnia 5 lipca 2012r. (sygn. akt VIII U 3631/11) zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał odwołującemu J. M. prawo do emerytury poczynając od dnia 27 lipca 2011r..

Odwołujący J. M. urodził się w dniu (...).

W dniu 29 czerwca 2011 r. odwołujący złożył wniosek o przyznanie prawa do emerytury przy obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach, po rozpoznaniu którego Zakład w dniu 13 września 2011 r. wydał zaskarżoną decyzję.

W okresie od 3 października 1973 r. do 17 października 2001 r. odwołujący był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) w Ś., które zajmowało się budowaniem obiektów melioracyjnych, przeważnie na terenie (...). Na podstawie angażu z dnia 1 października 1973 r. odwołującemu powierzono obowiązki mechanika samochodowego. Następnie w okresie od 5 stycznia 1981 r. do 14 lutego 1981 r. uczęszczał na kurs spawania gazowo - elektrycznego, który to kurs ukończył z wynikiem pozytywnym. Z dniem 1 sierpnia 1984 r. odwołującemu powierzono obowiązki mechanika pogotowia technicznego, które wykonywał na budowach prowadzonych przez Przedsiębiorstwo (...), m.in. przez okres 8 lat - na budowie zbiornika retencyjnego w J.. Odwołujący wraz z wszystkimi pracownikami jechał na budowę w poniedziałek, a wracał w piątek. Dysponował samochodem ciężarowym typu (...) z przyczepką, wioząc cały warsztat spawalniczy, w tym: spawarkę stacjonarną, przenośną i agregat prądotwórczy. W trakcie tygodnia do siedziby firmy zjeżdżał tylko wówczas, gdy musiał pobrać jakieś części do naprawy sprzętu. Praca odwołującego jako mechanika pogotowia technicznego polegała na spawaniu uszkodzonego sprzętu budowlanego, stale i w pełnym wymiarze godzin. Prace na budowach wykonywane były starym, zużytym sprzętem budowlanym, który wymagał ciągłych napraw, np. urywały się ramiona koparek, psuły się gąsienice, koła napędowe, łyżki, pługi przy spycharkach. Czasami na jednej budowie, jeśli rozciągała się na przestrzeni wielu kilometrów, funkcjonowały dwa - trzy pogotowia techniczne, gdyż jedno nie było w stanie naprawić stale psującego się sprzętu budowlanego, liczącego około 30 sztuk.

W Przedsiębiorstwie (...) w Ś. byli zatrudnieni także świadkowie: A. Z. w latach 1986 - 2001 jako operator sprzętu ciężkiego- zgarniarki, A. G. - w latach 1972 r. - 2001 r. jako mechanik maszyn budowlanych, a od 1980 r. jako mechanik, kierowca i spawacz pogotowia technicznego oraz J. S. - w latach 1976 - 1989 jako maszynista spycharki.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd I instancji uznał, iż odwołanie było zasadne.

W ocenie Sądu I instancji bezsporne w sprawie było, iż odwołujący J. M. osiągnął wymagany prawem wiek (60 lat) oraz posiada wymagany okres zatrudnienia (min. 25 lat).

Okolicznością wymagającą rozważenia było natomiast to, czy odwołujący spełnił warunek świadczenia pracy w szczególnych warunkach w okresie co najmniej 15 lat, a w szczególności czy za okres pracy w warunkach szczególnych można uznać okres zatrudnienia od 3 października 1973 r. do 17 października 2001 r. w Przedsiębiorstwie (...) w Ś.

W ocenie Sądu Okręgowego zebrany w sprawie materiał dowodowy uprawnia do wywiedzenia wniosku, że odwołujący w okresie od 1 sierpnia 1984 r. do 17 października 2001 r. w Przedsiębiorstwie (...) w Ś. pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy jako spawacz w pogotowiu technicznym.

Odwołujący od 1 sierpnia 1984 r. posiadając już uprawnienia spawacza rozpoczął pracę jako mechanik pogotowia technicznego, która polegała na spawaniu uszkodzonego sprzętu budowlanego. Prace tę odwołujący wykonywał na miejscu prowadzenia budów, jeżdżąc tam samochodem ze spawarką i agregatem prądotwórczym w poniedziałek, a wracał razem z innymi pracownikami w sobotę. Czynności spawalnicze odwołujący wykonywał bądź w specjalnie ustawionym hangarze, bądź musiał dojechać samochodem wraz ze spawarką i agregatem na miejsce stacjonowania

sprzętu, jeśli uszkodzenie było poważne. Ponieważ prace na budowach wykonywane były starym, zużytym sprzętem, wymagał on ciągłych napraw. Na rozległych w terenie budowach pracowało około 30 sztuk sprzętu i wówczas potrzebne była pomoc 2- 3 zespołów pogotowia mechanicznego jednocześnie. Odwołujący pracował w pełnym wymiarze godzin, który wynosił częstokroć 9-10 godzin.

Odnosząc się do świadectwa pracy z 17 października 2001 r., wystawionego przez Przedsiębiorstwo (...) w Ś.Sąd Okręgowy argumentował, że wymienia się tam stanowisko kierowcy samochodu ciężarowego i spawacza tego względu, że odwołujący wykonując prace spawalnicze na różnych budowach musiał dojechać na nie wraz ze sprzętem, tj. spawarka stacjonarna i agregatem prądotwórczym, które woził samochodem ciężarowym wraz z przyczepką.

Stanowisko pracy odwołującego wymienione jest w wykazie A dział XIV pkt 12 „prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym i atomowodorowym” stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Reasumując powyższe ustalenia i rozważania Sąd Okręgowy uznał, iż odwołujący spełnił warunki przewidziane w art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a mianowicie ukończył 60 lat, na dzień 1 stycznia 1999 r. posiadał wymagany okres składkowy i nieskładkowy, w tym przez 15 lat wykonywał pracę w warunkach szczególnych oraz nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego.

Wyrok ten w całości apelacją zaskarżył organ rentowy, opierając apelację na zarzucie naruszenia prawa materialnego, tj. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2009r. nr 153, poz. 1227 ze zm.) poprzez przyjęcie, że odwołujący spełnia warunki do przyznania prawa do emerytury. Organ rentowy podkreślał, że warunek posiadania 15 lat pracy w szczególnych warunkach należy spełnić na dzień 1 stycznia 1999r.. Biorąc pod uwagę jedynie okres od dnia 1 sierpnia 1984r. do 31 grudnia 1998r. z wyłączeniem okresów korzystania ze zwolnień lekarskich (7 miesięcy i 9 dni) to stwierdzić należy, iż odwołujący nie posiada wymaganych 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Wskazując na ten zarzut organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie odwołania.

W odpowiedzi na apelację odwołujący J. M. wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania od organu rentowego na rzecz odwołującego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja okazała się zasadna.

Analiza postępowania przed Sądem Okręgowym prowadzi do wniosku, że w wyrok został wydany w sprawie niedojrzałej do rozstrzygnięcia, co skutkuje koniecznością uchylenia wydanego orzeczenia i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Istotą sporu w niniejszej sprawie była ocena czy odwołujący J. M. legitymuje się wymaganym okresem 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W pierwszej kolejności wskazać należało podstawy prawne niniejszego wyroku.

W myśl art. 184 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U.2009.153.1227.j.t.) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli **w dniu wejścia w życie ustawy** osiągnęli:

1)okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz

2)okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Stosownie do brzmienia ust. 2 tej ustawy emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa oraz rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem.

Zgodnie z treścią art. 32 ust. 1 ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2-3, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1.

Zgodnie z ust. 2 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ust. 1, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych.

Stosownie do treści § 4 ust 1 tegoż rozporządzenia pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Zgodnie z treścią § 2 ust. 1 tegoż rozporządzenia okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

§ 3 stanowi zaś, iż za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury, zwany dalej "wymaganym okresem zatrudnienia", uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczanymi do okresów zatrudnienia.

Zgodnie z przepisem art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS praca w warunkach szczególnych to praca, w której pracownik w sposób znaczny jest narażony na niekorzystne dla zdrowia czynniki. Pracę taką pracownik musi wykonywać stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku (§ 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r.), aby nabyć prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym. Cel ustawodawcy w stworzeniu instytucji przewidzianej w art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS opiera się zatem na założeniu, że praca wykonywana w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy przyczynia się do szybszego obniżenia wydolności organizmu, stąd też osoba wykonująca taką pracę ma prawo do emerytury wcześniej niż inni ubezpieczeni. Wskazać także należy, iż prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym stanowi odstępstwo od zasady wyrażonej w art. 27 ustawy o emeryturach i rentach z FUS i określonego w nim wieku emerytalnego, tak więc przepisy regulujące to prawo należy wyklądać w sposób gwarantujący zachowanie celu uzasadniającego to odstępstwo.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem warunkiem nabycia uprawnień emerytalnych na podstawie art. 184 u.e.r.f.u.s., tj. przez ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., jest spełnienie przesłanki stażu ubezpieczeniowego, o którym mowa w art. 27 ustawy, tj. 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych dla mężczyzn, oraz stażu 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze **na dzień wejścia w życie tej ustawy, tj. 1 stycznia 1999 r.** Pozostałe przesłanki nabycia prawa do emerytury określone w ww. przepisie mogą zostać spełnione po tej dacie (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 9 stycznia 2013 r., III AUa 781/12, LEX nr 1246769).

Nie ma racji organ rentowy twierdząc, iż okres pracy odwołującego w Przedsiębiorstwie (...) należy liczyć z wyłączeniem zwolnień lekarskich (łącznie 7 miesięcy i 9 dni).

Zważyć bowiem należy, iż w tym zakresie Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że wykazanie w dniu 1 stycznia 1999 r. określonego w art. 184 ustawy z 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach wyłącza ponowne ustalenie tego okresu po osiągnięciu wieku emerytalnego, według zasad wynikających z art. 32 ust. 1a pkt 1 obowiązujących po dniu 1 lipca 2004 r. (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 2010 r., II UK 313/09, OSNP 2011/19-20/260).

Wykładnia ta prowadzi do wniosku, iż gdyby odwołujący na dzień 1 stycznia 1999r. wykazał 15 letni okres pracy w warunkach szczególnych (wliczając w to okresy zasiłkowe) ponowne obliczanie tego okresu na nowych zasadach obowiązujących w związku z nowelizacją ustawy w 2004r. jest niedopuszczalne.

Okres pracy w warunkach szczególnych ustalony przez Sąd I instancji, wykazany przez odwołującego na dzień 1 stycznia 1999r. jest jednak za krótki. Obejmuje bowiem czasokres od 1 sierpnia 1984r. do 31 grudnia 1998r. tj. 14 lat i 5 miesięcy.

W ocenie Sądu Apelacyjnego materiał dowodowy zgromadzony w niniejszej sprawie jest niekompletny Sąd Okręgowy skupił się bowiem wyłącznie na okresie pracy po 1 sierpnia 1984r. i przyjął zgodnie ze świadectwem pracy, iż odwołujący w tym okresie wykonywał prace w warunkach szczególnych kierowcy samochodu ciężarowego i spawacza uznając, iż okres ten wyczerpuje ustawowe wymagania niezbędne do uzyskania emerytury w warunkach szczególnych (15 lat).

Zważyć należy, iż z akt osobowych odwołującego wynika, że uzyskał on uprawnienia spawacza z dniem 14 lutego 1981r.. Na kurs wysłał go zakład pracy. W czasie zatrudnienia w M. odwołujący J. M. jeździł samochodem marki (...) Samochodem tym woził sprzęt spawalniczy a obowiązki spawacza wykonywał w terenie. Jak zeznał przed Sądem I instancji samochód ten mógł mieć ciężar całkowity do 10t.

Stanowisko pracy odwołującego w charakterze spawacza wymienione jest w wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, dział XIV pkt. 12 „prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym i atomowoodorowym”. Z kolei w wykazie A dział VIII poz. 2 stanowiącym załącznik rzeczono rozporządzenia przewidziano prace kierowców samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony.

Istotne w tym miejscu jest zatem ustalenie czy odwołujący stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace w szczególnych warunkach także przed 1 sierpnia 1984r. w zakresie niezbędnym do uzupełnienia uznanego już przez Sąd Okręgowy okresu pracy w warunkach szczególnych.

Ponownie rozpoznając sprawę Sąd I instancji w szczególności zatem przeprowadzi dowód z zeznań świadków oraz odwołującego na okoliczność czy odwołujący także przed datą 1 sierpnia 1984r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace w warunkach szczególnych. Spełnienie pozostałych przesłanek niezbędnych do nabycia prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych było bowiem niesporne.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy, stosując się do powyższych wskazań, starannie zgromadzi materiał dowodowy. Dopiero, bowiem wyczerpująco zebrany i poddany ocenie zgodnej z art. 233 § 1 k.p.c. materiał dowodowy pozwoli Sądowi Okręgowemu na rozstrzygnięcie spornej kwestii. Niewyjaśnienie zaś i pozostawienie poza oceną okoliczności faktycznych stanowiących przesłanki zastosowania norm prawa materialnego będących podstawą zaskarżonego wyroku świadczy o nierozpoznaniu istoty sprawy, co musiało skutkować uchynieniem zaskarżonego wyroku i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Okręgowy przeprowadzi także inne dowody, które uzna za konieczne do wyjaśnienia spornych okoliczności sprawy, w tym zwłaszcza w zakresie zaoferowanym przez strony, uprzednio pouczone o treści art. 232 k.p.c. Zebrany

tak materiał dowodowy Sąd podda ocenie zgodnie z zasadą swobodnej oceny dowodów zawartej w art. 233 § 1 k.p.c. i na tej podstawie rozważy zasadność odwołania w świetle obowiązujących w tej mierze przepisów.

Kierując się powyższymi względami Sąd Apelacyjny z mocy art. 386 § 4 k.p.c. i art. 108 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

/SSA Maria Michalska-Goźdź/ /SSA Iwona Niewiadowska-Patzer/ /SSA Ewa Cyran/